

ריקוד המכונה

חללים בני עשרות אלפי מ"ר, ריקים כמעט לגמרי מאדם, הכוללים רק מדפי ענק, סחורות בערימות, רובוטים וסולמות. כאן, האדריכלות מיועדת קודם כל למוצרים. נא להכיר: המחסנים הלוגיסטיים, מצדדיה הנסתרים של תרבות הצריכה

קשת רוזנבלום

כאן, המוצר הוא המלך, אומר האדריכל צדיק אליי-קים. "צריך לקחת אותו, לטפל בו הכי טוב בעולם, הוא צריך להיות מבוסס, הוא צריך להישמר בתנאים טובים, לא להי תקלקל ולשמור על אורך חיי מדף ארוכים". ואמנם, בהאגרה העצום מאוחסנים רבבות מוצרים, שר-רות על גבי שורות במדפי מתכת עמידים. חפצים כבדים יותר, כמו מקררים, מסורדים בערמות של שמונה מכשירים זה מעל זה, ומי גיעים לגובה של בניין בן שלוש קומות, ועם זאת שומרים על יציב-כות מפתיעה. זהו רק אחד מתוך 21 מחסני ענק המוקמים במתחם בן 600 דונם סמוך לראש העין, המשמש כפארק למחסנים לוגיסטיים. חלק מהאתר עדיין משמש כאתר בנייה וחלקו כמרכז שינוע פעיל, וגעשת הדחפורים מתער-בלת בהמיית המשאיות ובצפופי אוהרה של מלגוזות. כל מי שהזמין כיסוי זול לנייד מסין, ימצא אותו פה, אבל לא רק

אותו. מחשבים ניידים, טלוויזיות, תרופות, מזון יבש, ריהוט, אופנו" עים, קיסמי אוזניים – כל מה שמ" גיע למדפי החנויות, יעבור קודם מיון במחסנים השונים הפזורים ברחבי הארץ. אליקים, שמשדרו אמון על תכנון הקומפלקס כולו, מצהיר כי כיום "אין שום חשיבות לאיפה זה מיוצר, אין חשיבות לאן זה צריך להגיע, כל עוד זה יודע לזוז ממקום למקום בדרך היעילה והזולה ביותר – וזה מה שהבניינים האלו עושים".

המחסנים, קופסאות מחופות בפח גלי, קמים במהירות מסח-רת: פחות משנה עוברת בין הזמן שמתקבל הפרויקט לביצוע ועד שמכולות מלאות בסחורה נעות אל ומתוך המרכזים, הממלאים שטח שנוצ בין 20 ל-30 אלף מטר, לא כולל החצר הלוגיסטית המ" שמשת לחניית משאיות. המחסן של חברת ההובלה אורייין, למשל, מקביל בשטחו לשטח של שני מגרשי כדורגל, ורופנו הארוכה, בסך 165 מטרים, סמוכה אל הכ" ביש המהיר. נהגים שחולפים על פניו בכביש 5, אפילו במהירות

של 100 קמ"ש, נוסעים לצרו במשך שניות ארוכות.

הקירבה אל הצומת המרכזית של פארק אפק היא הכרחית – כל מה שעובר ממזרח למערב וממטולה עד אילת עובר דרך הנקודה הזאת. השטח כולו שייך לבעלי אדמות ערבים מכפר קא" סם, שבאופן תקדימי התאגדו יחד כדי להקים את האתר הזה על מה ששימש בעבר כאדמות חקלאיות, ואילו הפרויקט כולו נבנה על ידי היוזמים בהסכם הכירה ל-25 שנים (שיטת BOT) ובתום התקופה יחזור לבעלי הקרקע, לשימושם. ההכנסות משמעותיות לעיריית כפר קאסם; אחרי הכל מדובר בגביית ארנונה על מאות אלפי מטרים של שטחי תעשייה.

זהו מרחב מבוצר שמרגים את הנעשה מאחורי הקלעים של עולם הצריכה הישראלי, וגם העולמי. הסחורות, שמגיעות מחוץ לארץ במכולות דרך הנמלים, נישאות על גבי משאיות אל המרכזים הלוגיסטיים, שם תוכנן מפורק וממוין. לאחר שהמכס משולם, המוצרים עוברים לאחסון רגיל. משם, רכבת

פנים וחזית המרכז הלוגיסטי של חברת אורייין באזור התעשייה של ראש העין צילום: יעל אנגלהרט

קטנה שנוסעת על מסילה פנימית, יחד עם סולמות ומלגוזות, מובילים את הסחורות אל משאיות שמ" יחזור לבעלי הקרקע, לשימושם. המיון נעשה בצורה אוטומטית כמעט לחלוטין על ידי רובוטים, כאשר בחלק מן המקרים, ברחבי החלל הענק לא ניתן למצוא יותר מחמישה-שישה עובדים. למעט קומה או שתיים של משרדים שצמודה לרוב לאחת מדפנות המבנה, המחסנים עצ" מם הם חללים קובייתיים גדולים ללא חלוקות פנימיות של קומות. המרכזיים העיקריים של הבנייה הם שלד עמודי בטון על גבי רצ" פה חלקה, הנושאים גג ומוקפים

במעטפת קלה, כאשר הרווחים הגדולים בין עמודי הבטון מחר-שבים עד המילימטר האחרון, כדי להתאים לרוחב המדפים ולרווחים ביניהם. על שטח הרצפה הרציף, שמגיע גם ל-30 אלף מ"ר, להיות יצוק כשהוא ישר לחלוטין; סטייה קלה של מילימטרים מקצה לקצה תוביל לכך שהמכונות הנושאות את הציוד לגובה בסולמות צרים יאבדו את מרכז הכובד שלהן, מה שלא יאפשר למחסן לפעול.

זה רק אחד מתוך שורה של מתחמים לוגיסטיים, אמנם קט" נים יותר, שהולכים וקמים ברחבי הארץ. פארק התעשייה "אירפור" רט סיטי" ליד נתב"ג מציע עולם

איכאה בלב ניו יורק". ברחבי ארצות הברית ניתן להב" חין במחסני הענק בשולי הכבישים, קופסאות סתמיות שלולא השילוט הצמוד אליהן לא ניתן להבחין אם מדובר בקניון, וולמארט, מפעל או מחסן. בארץ, הדבר שונה: החברות שמקימות את המחסנים במתחם, דוגמת אורייין, פרקס, חברת הציוד המשרדי גטה, טבת וכמיקל העוב" דים מול רשת סופרפארם, רואות במחסנים המעוצבים את גאוותן. "כל חברה בסך הכל רוצה שיהיה לה סיפור – חברה שהולכת להקים

זה שליד ראש העין כולל כיום גם מתחמי משרדים ומסחר – להשל" מת חוויית הצרכנות האולטימטי" בית. העיצוב האינרבידואלי של כל מחסן, ברמת התפעול כמו גם ברמת המעטפת, מחייב את הת" ערבותו של אדריכל כפרויקט, לטענת אליקים. המרכזים מעוצ" בים משום שהם משמשים כפנים של החברה מול לקוחות, יבואנים ויצואנים. ארבע הדפנות עשויות מפח כלשהו, והקישוט הוא לרוב גרפי ופחות נפחי. מעבר לכך, כל נסיון לייצר אובייקט "יפה" מעש"

כסף. המחסן שממנו אוספים הל" קוחות את הריהוט בסוף הקנייה הוא המרכז הלוגיסטי של החברה, וכאשר מוצר אוול מן המלאי – לא ניתן לשלוף אותו ממחבוא צדדי. "זה קונצפט מדהים", מסכים אליי-קים, "אך יש גם חסרונות – אתה חייב לעבוד עם סוג מסוים של מוצרים, ובמקומות שבהם השט" יכול להיות שדה קוביות אנונימ".

רות מטרים של חזית אטומה מייצר התעסקות מעט מגוחכת, שנרמית לעתים כמו הנסיון לעטות על היפופוטם חצאית טוטו של רקד" ניית בסרט ישן של דיסני. ובכל זאת, היחסים בין התוכן והפנים מעוררים מחשבות. בת" חילת המאה הקודמת נאבקו האד" ריכלים המודרניסטים של הסגנון הבינלאומי לבסס ארכיטקטורה

שתהיה כמעט בלתי מודגשת. האדריכל הוינאי אדולף לוס טבע את המינוח "קישוט זה פשט", ולה קורבוזייה דיבר על בנייני השי" כון כמכונת מגורים; כל זאת בנסיון להגיע לאמת אדריכלית. במציאות התועלתנית של עולם הסחורה, הצרכים מתיישרים עם האידאלים, גם אם ללא כל כוונה. לדברי אליקים, "האסתטיקה שלהם זה בעובדה שהם משרדים אמת, לא מהצד ההצהרתי, אלא מכיוון שהם חייבים להיות 200 אחוז פונקציונליים. אין למחסן כזה זמן, אין לו יכולת, אין לו שום סיבה להתקשט למענה – אף אחד לא ישקיע בזה שקל מיותר".

כיום, בשל משקלן העצום של הסחורות, אין ברירה אלא ליצור מחסנים שיושבים על האדמה. אין דרך לערום אותם זה על גבי זה ובכך ליצור ציפוף גדול יותר, כך שמדובר בשטחים בלתי נתפ" שים במונחים ישראליים, שהולכים ומתמלאים. ברחבי העולם, עו" לם הלוגיסטיקה הולך ומשתכלל: שיטות לאכסון יעיל יותר, מדפים בעלי כושר נשיאה גדול יותר, מערכות ממוחשבות יעילות יותר, הכל כדי שלצרכנים לא יהיה רגע דל – רגע שאינו משתלם ליצרנים. בעולם שנאלץ להילחם על המור" שת המקומית שלו, המבנים הללו הופכים את השטטוש ליותר נוח. "בסופו של דבר כל האדריכלות היא בנייה של מיכלים", מסכם אליקים. "אנחנו רגילים לתכנן בניינים שאנשים הולכים בהם, עם מדרגות, רמפות, מעליות וחויית חלל. פה, כל הסיפור זו חוויית הח" לל של המכונה".